

LEDER

DAGSAVISEN

SJEFREDAKTØR/ADM.DIREKTØR:
EIRIK HOFF LYSHOLMOSLO-REDAKTØR: BENTE ROGNAN GRAVKLEV
POLITISK REDAKTØR: LARS WEST JOHNSEN*Dagsavisen er en fri og uavhengig avis, med utgangspunkt i arbeiderbevegelsens verdier.
Avisen redigeres etter Vær Varsom-plakaten og Redaktørplakaten.*

NM i grønn by

Landets ulike storbyer og landsdeler har alltid knivet om status på mange områder. At landets to største byer nå skal konkurrere om å være Norges grønneste by, er en interessant utvikling. Det er et sterkt signal om hvor fort den politiske mentaliteten har endret seg. Byene viser vei. Det gir håp.

Vi snakker altså om Bergen og Oslo. Den rødgrønne hovedstaden har staket ut kursen i fire år og har brøytet nasjonal vei gjennom motstand, fordommer og hets. Mandag ble det klart at også vår nest største by vil bli styrt med grønne hender på rattet. Med to byrådsposter til De grønne er det duket for norsk mesterskap i grønn by. «Vi skal bli Norges grønneste by og levere en miljøpolitikk uten sidestykke», sa byrådsleder Roger Valhammer (Ap). Det er en posisjon Oslo med rette vil mene den har hevd på, som årets europeiske miljøhovedstad. Dette kan fort bli en veldig populær øvelse.

Hver tredje nordmann bor i våre ti største byer.

Det var en progressiv plattform den uortodokse koalisjonen mellom Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne, KrF og Venstre la fram mandag etter sju uker med forhandlinger. Mange av grepene er gjenkjennelig fra Oslo. Biltrafikken skal kraftig ned. Det skal innføres bilfrie soner i sentrale bydeler. Kjøttfri dag i kommunale kantiner. Reduksjon i cruisetrafikken. Grønn politikk dominerer nå den politiske dagsorden i mange av våre største byer, og man ser en helt annen selv-tillit når det gjelder å tenke radikalt nytt. Dette er av stor nasjonal betydning.

Hver tredje nordmann bor i våre ti største byer, hvis man regner med Bærum. Derfor er det svært avgjørende hva slags politikk som føres lokalt. Klarer politikerne å dempe biltrafikken, kan staten også spare enorme beløp på samferdselsprosjekter. Midler som kan brukes bedre på andre samfunnsområder i en tid der det varsles kutt i de offentlige utgiftene.

Det nye bystyret i vestlandshovedstaden er også atter et signal om et stadig mer miljøorientert og pragmatisk Arbeiderparti. Ute på gangen i Bergen står både Senterpartiet, SV og Rødt. Ap har mange utstillingsvinduer nå før stortingsvalget 2021.

Venstrevridd presse

Schibsted skal hyre inn 30 nye journalister til å drive næringslivsjournalistikk.

30 nye raddiser til tastaturene.

Å sparke den

Velferdsstaten skal løfte oss opp. Ikke trække oss ned.

HEGE
ULSTEIN

Kommentator

KOMMENTAR

Twitter: @hegeulstein

Den som mottar sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller pleiepenger, har mest sannsynlig gått en god del oppoverbakker allerede. Dette er stønad du får av staten fordi du er så syk at du ikke kan jobbe, eller fordi du har andre byrder som gjør det umulig for deg å stå i fullt arbeid. Pleiepenger kan du for eksempel få hvis du må være borte fra jobb fordi du har et barn som trenger omsorg og pleie hele tida.

Pengene sitter ikke løst. Tvert imot forteller mange om et hjelpeapparat som er så komplisert at det krever store ressurser å få det man har krav på. Alle med et snev av evne til innlevelse skjønner hvor lett det er å føle seg liten, maktesløs og redd for den som er helt avhengig av et utilgjengelig og noen ganger ugjennomtrengelig system. Både denne saken og andre problemsaker i Nav handler ikke først og fremst om enkeltmenneskene som jobber der, men om hvordan ledelse og politikere har bestemt at regler skal være, hvordan de skal tolkes og at praksis skal være mest mulig systemstyrt og minst mulig preget av skjønn.

En eldre mann i Vestfold sier til VG at han håper han er rammet av Nav-skandalen som nå rulles opp. Han måtte sone i fengsel og betale tilbake nesten 270.000 kroner, inkludert ti prosent renter, med fjorten dagers varsel.

«Jeg satt inne i to måneder. Det var traumatisk for en mann på over 60 år», forteller han. Han orket ikke fortelle barnebarna hva som hadde skjedd med bestefar. Straffen fikk han etter en tilståelsesdom. Han sier at han ble anbefalt av politiet å tilstå, fordi han ikke ville komme noen vei uansett. Det sier alt om et system som oppleves som så allmektig at det ikke nytter å protestere, selv når du egentlig har rett.

NAV-skandalen er grov av så mange grunner at det kan ta pusten fra en. En ting er at den rammer mennesker som allerede er i en sårbar situasjon, både økonomisk og på andre måter. Det er ikke rikfolk som unndrar seg formuesskatt vi snakker om her.

I tillegg ringer alle alarmer når vi ser hvordan rettsapparatet vårt har møtt disse sakene. De grunnleggende prinsippene rettsstaten skal bygge på, blant annet at det skal være samme lov for Loke som for Tor, ser ut til å ha vært helt eller delvis satt ut av spill til tider. Det er grunn til å tro at mange ikke har orket å klage eller ta saken sin for retten i det hele tatt, men bare betalt tilbake penger de egentlig hadde krav på. I tillegg melder et veldig ubehagelig

Arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie og Nav har vært praktisert feil.

spørsmål seg: Har norske domstoler bare lagt Navs forståelse av lovverket til grunn, uten å undersøke selv? Har et offentlig organs troverdighet, faglighet og status overkjørt argumentene til enkeltmennesker som kanskje ikke engang har hatt råd til advokat?

Apropos det: Hvis norske myndigheter er oppriktige i sine forsikringer om at dette er en skandale, og virkelig mener noe med beklagelsene sine, bør de straks og uten opphold legge kraftig om og sørge for at ordningen med fri retts-hjelp blir godt nok finansiert og bedre tilgjengelig for dem som trenger det.

Minst 48 mennesker er uskyldig dømt til fengsel. Mange har blitt økonomisk ruinert på grunn av feilaktige krav om tilbakebetaling. Flere eksperter tror at dette bare er toppen av et isfjell. Skandalen kan strekke seg lenger bak-

m som ligger nede

-direktør Sigrun Vågeng under pressekonferansen mandag, der det ble informert om at retten til å ta med seg trygd til andre EØS-land
FOTO: TERJE PEDERSEN/NTB SCANPIX

over i tid enn til 2012. Kanskje så langt som til 90-tallet. Den kan gjelde langt flere enn de 2400 sakene Nav sier de har funnet til nå.

«Vi snakker ikke om enkelttilfeller her. Vi snakker om store grupper av mennesker som hele tida blir rammet, igjen og igjen og igjen», sier Elisabeth Thoresen til TV 2. Hun har i lang tid jobbet for Nav-brukernes rettigheter.

Kanskje mest uforståelig av alt er det at myndighetene har visst om feilen så lenge, uten at ofrene har fått vite noe. Helt siden juni 2017 har Trygderetten avsagt dommer som slår fast at Nav tar feil i sin forståelse av regelverket. Statsråd Anniken Hauglies departement har visst om dette i nesten ett år, siden desember i fjor. Likevel fikk ikke offentligheten vite om skandalen før nå. Uskyldige som er blitt utsatt for justis-

mord har måttet leve med det i hele denne perioden – over to år. Først mandag fikk de vite, via media. Usikkerheten lever videre. De vet ikke om de er en del av skandalen eller ikke, hvor mye de får betalt tilbake, når det kan skje, om de får erstatning, når den i så fall kommer og eventuelt hvor mye penger det er snakk om.

Også på Stortinget er folk i sjokk. Det går mot kontrollsak og kanskje mistillit mot statsråd Hauglie. Det er også høyst uklart om Nav-direktør Sigrun Vågeng kan bli sittende.

Det er en selvsagt ting at skandaler av dette formatet må ryddes opp i – grundig og så raskt som mulig, og at det må få konsekvenser for dem som har ansvaret.

Men det er ikke nok. Absolutt alt som

er mulig, må bli gjort for å unngå at noe sånt som dette skjer igjen. Domstoler må se en klient uten advokat som likeverdig med den enorme og ressurssterke velferdsetaten. Mennesker i sårbare situasjoner må få langt bedre tilgang til fri rettshjelp. Siden mye tyder på at dette er en følgefeil som har vandret videre i systemet fordi ingen stiller spørsmål eller tenker på tvers, bør vi tenke oss nøye om før vi lar kunstig intelligens og maskinlæring overta enda mer av saksebehandlingen i Nav.

Mye urett skal rettes opp igjen. Det er alltid mulig å bøte på skadene. Men de som er blitt utsatt for disse feilgrepene kan aldri få tida med berøvet frihet og redusert livskvalitet tilbake.

Den brutale sannheten er at det er umulig å skru klokka tilbake.
hege.ulstein@dagsavisen.no

ME-pasientene kan få det verre i 2020

DEBATT

**BJØRN K. GETZ
WOLD**

Styreleder i Norges
ME-forening

Fantastisk å høre hvordan kreftpasienter starter rehabilitering – en sprudlende positiv Christine Koht på vei til lokalbutikken med rullator. Nå er det endelig individuell immunterapi som gjelder.

Kanskje kan ME-pasientene kommer dit om noen år. ME-forskningsfronten utvikler seg raskt i USA. Borte er stigmatiseringen av ME-pasienter som utmattede latsabber. Det store forskningsspørsmålet er hvorfor ME-pasientene som den eneste pasientgruppen går på en smell/crash ved for stor anstrengelse. Men hva skjer i Norge?

Statsminister Solberg og helseminister Høie lovte for 5 år siden å gjøre noe for ME-pasientene. Heldigvis fortsatte de den rød-grønne støtten fra 2012 til den internasjonalt anerkjente banebrytende forskningen hos ME-forskningsteamet på Haukeland sykehus med kr 2 millioner i året. Kanskje ikke mye, men den har kommet hvert år, men i fjor måtte det påtrykk til. Samtidig satte Forskningsrådet i gang et forskningsprogram på ME med brukermedvirkning til kr 28 millioner i 2016. Norge har dermed bidratt til den globale ME-forskning med offentlige, private og innsamlete midler.

Så hvorfor svikter regjeringens budsjettutkast igjen for 2020. Haukeland kan miste sine 2 millioner, og da kan støtten fra andre aktører ryke, som Kavli-fondet. Samtidig legger regjeringen opp til å ta tilbake kr 60.000 fra 20-åringene på AAP – for å sende dem ut i arbeidslivet. Men ME-pasienter kan jo ikke sendes ut i arbeidslivet uten å risikere et skikkelig crash!

Kjære regjering, støtten til Haukeland er småpenger og viser at offentlig støtte utløser privat støtte – gi Haukeland de samme 2 mill i 2020 og vi kan regne med at andre aktører vil følge opp.

Hvis dere virkelig skal ta kr 60.000 fra AAP-støtten til ME-pasienter tidlig i 20-årene – Ta så pengene, men tving dem i hvert fall ikke til å gå ut i arbeidslivet. Det gir for mange det fatale ME-crashet.